

- developing the skills of a culture of a negative attitude towards corruption manifestations and, accordingly, overcoming passivity in responding to discovered facts, which will increase the effectiveness of law enforcement agencies in detecting corruption offenses and bringing the perpetrators to justice.

As a result, the perspective of further scientific research in this area will be placed in the plane of further harmonization of the requirements of current legislation in Ukraine with the realities of the development of the EU legislation, as well as more substantiated consideration of the issue of further development of recommendations on the introduction of tax compliance into the practical activities of enterprises.

References:

1. Рекомендації з реалізації Плану дій з BEPS (мінімальні стандарти). Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uploads/redactor/files/2017_Roadmap_BEPS_UKRAINE_ua.pdf
2. BEPS Action 13 on Country - by Country Reporting. PEER REVIEW DOCUMENTS URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/beps-action-13-on-country-by-country-reporting-peer-review-documents.pdf>
3. OECD (2019), *Guidance on the Implementation of Country-by-Country Reporting – BEPS Action 13*, OECD, Paris
4. OECD (2020), *Signatories and parties to the multilateral convention to implement tax treaty related measures to prevent base erosion and profit shifting*. URL: <https://www.oecd.org/tax/treaties/beps-mli-signatories-and-parties.pdf>

УДК 336.7

Абесінова Олена Костянтинівна,

*к.е.н., доцент кафедри податкового менеджменту та фінансового моніторингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО БЕНЕФІЦІАРНУ ВЛАСНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Розкриття інформації про бенефіціарну власність є основним інструментом у боротьбі з незаконними діями, які пов'язані з відмиванням коштів, ухиленням від сплати податків, торгівлею зброєю, корупцією. Прозорість бенефіціарної власності є одним із засобів забезпечення прозорості ведення бізнесу та економічних відносин. Розкриваючи інформацію про структуру власності та бенефіціарного власника, компанії уникають репутаційних й фінансових ризиків. Важливість розкриття інформації про кінцевого бенефіціарного власника (КБВ) відображена у багатьох міжнародних та національних законодавчих актах. Зокрема, вимоги Директив ЄС 2015/849 та 2018/843 до прозорості інформації про бенефіціарного власника, були враховані при розробці нової редакції Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 р. № 361-IX (далі Закон) [1].

З метою наближення регулювання цих питань до Міжнародних стандартів фінансового моніторингу FATF [2], вітчизняне законодавство й надалі продовжує вдосконалюватися, розробляються нові нормативні документи, що пов'язані з розкриттям відомостей про кінцевого бенефіціарного власника. Свої корективи в цей процес внесла повномасштабна війна в Україні, яка ще більше актуалізувала питання розкриття інформації про кінцевого бенефіціарного власника. Оскільки все частіше відкривається інформація про приналежність до певних компаній так званого російського сліду. Саме тому під час дії воєнного стану набагато більше уваги приділяється фінансовому моніторингу та пошуку кінцевих бенефіціарів.

Прозорість бенефіціарної власності передбачає наявність вимог до юридичних осіб щодо розкриття інформації про фізичних осіб, які мають право власності чи здійснюють вирішальний (кінцевий) контроль над компанією. У кінці 2022 року в Законі з'явилася нова стаття, згідно якої юридичні особи зобов'язані підтримувати відомості про кінцевого бенефіціарного власника і структуру власності юридичної особи в актуальному стані та повідомляти про такі зміни й надавати відповідні документи державному реєстратору протягом 30 робочих днів з дня їх виникнення [1, ст.5¹]. Законом встановлено, що центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, зобов'язаний розробити Положення про форму та зміст структури власності юридичної особи та Методологію визначення юридичною особою кінцевого бенефіціарного власника [1, ст.5¹].

Положення про форму та зміст структури власності було затверджено ще 19 березня 2021 року наказом Міністерства фінансів України № 163. Положення визначає зміст структури власності, що за формою є офіційним документом та являє собою схематичне зображення структури власності юридичної особи, яка відображає осіб, що прямо або опосередковано володіють цією особою самостійно чи спільно з іншими особами або мають можливість значного впливу на керівництво чи діяльність юридичної особи. На офіційному сайті Міністерства фінансів оприлюднені зразки складання схематичного зображення структури власності [3].

Як зазначалося, військова агресія росії внесла корективи щодо розкриття інформації про структуру власності та кінцевих бенефіціарних власників. З одного боку, змінено терміни подання інформації про КБВ. Юридичні особи, згідно із законом, мають подати дані про структуру власності та КБВ протягом трьох місяців після завершення воєнного стану [4]. А з іншого, відбулося прискорення удосконалення процесу розкриття бенефіціарних власників юридичних осіб. 19 вересня 2023 р. постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України № 1011 затверджена Методологія визначення юридичною особою кінцевого бенефіціарного власника [5]. З ухваленням цього документу Україна на нормативному рівні впровадила Концепцію FATF, щодо визначення кінцевого бенефіціарного власника. Мета Методології полягає у створенні уніфікованої, ефективної системи розкриття інформації про кінцевих

бенефіціарних власників та встановлення загальних форм, порядку і етапів дослідження інформації з метою виявлення ознак прямого та непрямого вирішального впливу. Основними етапами визначення юридичною особою КБВ є:

1. Дослідження ознак, характеру та міри (рівня, ступеня, частки) *прямого* вирішального впливу на діяльність юридичної особи.
2. Дослідження ознак, характеру (вигоди, інтересу) та міри (рівня, ступеня, частки) непрямого вирішального впливу (контролю) на діяльність юридичної.
3. Дослідження інформації про засновників, довірчих власників, захисників (у разі наявності), вигодоодержувачів (вигодонабувачів) або групу вигодоодержувачів (вигодонабувачів), а також про будь-яких інших фізичних осіб, які здійснюють вирішальний вплив на діяльність трасту або іншого подібного правового утворення (зокрема через ланцюг контролю / володіння).
4. Здійснення систематизації, узагальнення, аналізу та документування інформації, отриманої під час дій, визначених у пунктах 1-3.
5. Проведення моніторингу та актуалізації (оновлення) інформації про КБВ [5].

У Методології міститься детальний опис інструментів, джерел дослідження ознак вирішального впливу для визначення юридичною особою кінцевого бенефіціарного власника. В документі визначаються особливості розкриття інформації про КБВ у неприбуткових організаціях; корпоративних інвестиційних фондах; партнерстві, утвореному відповідно до законодавства іноземної юрисдикції; повних та командитних товариствах.

Ще одна новація стосується змін до Положення про форму та зміст структури власності, проект наказу якого розроблено Міністерством фінансів України та оприлюднено для обговорення 1 серпня 2023 року [6]. Наказом передбачено встановити:

- форму та зміст структури власності юридичної особи;
- вимоги / параметри до оформлення структури власності;
- інформацію, яку необхідно розкривати щодо кожної особи, зазначеної у структурі власності;
- спосіб визначення розміру участі в юридичній особі у відповідному ланцюзі володіння часткою (корпоративними правами);
- подання схематичного зображення структури власності та вимоги до її оформлення;
- перелік документів, які мають додаватись до структури власності.

У проекті Положення визначені заходи й щодо забезпечення можливості подання відповідними юридичними особами структури власності до Єдиного державного реєстру (ЄДР) в електронній формі. Це дозволить подавати інформацію в єдиному форматі та здійснювати автоматизовану перевірку таких даних програмним забезпеченням ЄДР. Програмне забезпечення ЄДР планується доповнити наступними даними про юридичну особу: відмітка НБУ про непрозору структуру власності; відмітка щодо можливої недостовірності даних про структуру власності; відмітка щодо можливої недостовірності даних про бенефіціара; відмітка про причини відсутності даних про бенефіціара.

Таким чином, дослідження показали, що Україна здійснює значні кроки щодо підвищення ефективності заходів зі встановлення кінцевого бенефіціарного власника та забезпечення актуальності і достовірності інформації в Єдиному державному реєстрі. Але не зважаючи на це, деякі організаційні питання встановлення осіб, які можуть впливати на потік фінансів компанії та долю її майна потребують подальшого дослідження, вдосконалення та урегулювання, як на законодавчому, так і на практичному рівнях.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 17.11.2023)
2. Рекомендації FATF. Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf> (дата звернення: 18.11.2023)
3. Про затвердження Положення про форму та зміст структури власності: наказ Міністерства фінансів від 19.03.2021 № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0768-21#Text> (дата звернення: 19.11.2023).
4. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни. Закон України від 03.03.2022 № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (дата звернення: 19.11.2023).
5. Про затвердження Методології визначення юридичною особою кінцевого бенефіціарного власника: Постанова КМУ і НБУ від 19.09.2023 № 1011 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1011-2023-n#Text> (дата звернення: 20.11.2023).
6. Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 19 березня 2021 року № 163: проєкт наказу Міністерства фінансів України від 01.08.2023 р. URL: https://mof.gov.ua/uk/regulatory_acts_draft_for_discussion_2023-605 (дата звернення: 20.11.2023).
7. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення регулювання кінцевої бенефіціарної власності (КБВ) та структури власності юридичних осіб: Закон України від 06.09.2022 р. № 2571-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2571-20#Text> (дата звернення: 20.11.2023).

УДК 336.02

Бабій Леся Іванівна,
к.е.н., доцент кафедри податкового менеджменту та фінансового моніторингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ НА РІВНІ ІННОВАЦІЙНОГО КЛАСТЕРУ

В сучасних умовах глобалізаційні процеси змушують шукати резерви підвищення конкурентоспроможності національних підприємств. Пошук нових знань, розробка та впровадження інноваційних технологій в практику національних господарюючих суб'єктів є одним із таких резервів. Провідна роль